העץ הלא נדיב

בונסאי – השיטה היפנית לגידול עצים ננסיים בכלים שטוחים – הוא התחביב האידיאלי למי שרוצה להגיע לנירוונה ויש לו את הזמן להשקיע בזה. מדריך לבונסאים מתחילים ← ענת מדמוני

הפתרון הקומפקטי לאנשים שאין להם גינה. עצי בונסאי לתפארת

גננות

אין תרבות שהיא היפוכה של התרבות הישראלית כמו התרבות היפנית: מופנמות מול מוחצנות, מסורת מול התחדשות והשתנות והרמוניה מול כאוס. את שיא הקונפליקט בין התרבויות מייצג, אולי, "מיני ישראל", אותו מודל מוקטן של מיטב האתרים בארצנו. המודל עצמו עשוי בטעם רע על פי מיטב המסורת הישראלית אך מגונן (מלשון גננות) בצורה מרהיבה בעצים ננסיים, שגודלו על פי מסורת ה"בונסאי" היפנית.

משמעות המילה בונסאי ביפנית היא צרוף מילים: בון (bon) – מגש, כלי חרס וסאי (sai) – שתילה, שתיל, עץ ובתרגום חופשי: עץ שתול בכלי שטוח. בונסאי אינו זן של עץ ננסי כפי שרבים טועים לחשוב, בונסאי היא אמנות העושה שימוש במינים רבים ושונים של עצים. היא שומרת על מימדיו הקטנים של העץ על ידי גיזום וחיתוך השורש והגבעול ועיצוב הענפים לצורה הרצויה.

יש הטוענים שזו התאכזרות לצמחים אבל בניגוד לפירות ולירקות שאנו אוכלים הבונסאי לא עברו פיתוח גנטי, ולא רוססו בהורמונים או בחומרים כימיים אחרים ועם טיפול מתאים הם יכולים לחיות מאות שנים.

הרמוניה בין אדם, רוח וטבע

אמנות הבונסאי התפתחה בסין לפני כ-3,000 שנה וה-גיעה ליפן עם זרם של רעיונות תרבותיים כמו בודהיזם ואיקאבנה במאה ה-12. העצים הגמדיים הפכו לסמל של מעמד, יוקרה וכבוד באחוזות של בני המעמד הגבוה ובמ-נזרים. ההשראה לבונסאי היה הנוף ההרדי היפאני - עצים שצמחו בנקיקי סלע או במצוקים.

המאפיין העיקרי של אמנות זו ביפן הייתה ליצור העתק מושלם ככל האפשר של הטבע. בשיאה, במאות ה-17 וה-18, גדלה ההבנה בנושאי העצים ושיטות הגידול והעיצוב לאין שיעור, והעצים הננסיים חדרו לכל שכבות האוכלוסייה ביפן. התפתחו סגנונות חדשים, טכניקות העיצוב השתכללו, ובאמצע המאה ה-19, כשיפן נפתחה לעולם, פרץ הבונסאי לשאר קצווי תבל, וכך הגיע גם אלינו.

איך החלה אמנות הבונסאי המסמלת את התרבות היפנית ורעיונותיה (הרמוניה של אדם, רוח וטבע) לע-שות לה נפשות בארץ? אחרי שגמרנו לבוסס עד ברכיים בבוץ כדי לייבש את הביצות, התעפרנו בעפר הנגב כדי להפריח את השממה, אנחנו יכולים לשבת על זרי הדפנה, לקנות איזה גוצ׳י ועל הדרך לגדל איזה בונסאי ננסי. לא בטוח שזה עניין של הרמוניה עם הטבע על גבול המדיט-ציה, אלא יותר עניין של אסתטיקה וסטייל.

כן, תסתכל בקנקן

אז למה בונסאי? גידול צמחים במיכלים הוא שמחה גדולה בעיקר לחובבים שאין ברשותם שטח קרקע נרחב, או שהם נטולי גינה בכלל. גידול במיכלים מאפשר הכנסה של קצת טבע אל (כמעט) כל סוג של שטח או מבנה. את הבונסאי תוכלו אפילו להוריש לנכדים; ערכו רק יעלה במשך השנים. מחיר הבונסאי נקבע, לרוב, על פי גילו של העץ. למשל מללויקה בת 12 שנה יכולה להי-מכר ב-750 ש"ח. מכאן אתם יכולים לה-קיש לגבי מחירו של ערער בן כ-1000 שנה, ובהחלט יש כאלו למכירה.

האם אתה מתאים לגידול בונסאי? לא בטוח, על פי הי-פנים מגדל בונסאי צריך להיות שוחר אמת, טוב לב ויופי. לא שאני מעוניינת להתווכח עם היפנים הקדמונים, אבל הייתי גורסת שמגדל בונסאי צריך לאחוז גם בתכונות נוספות כמו סבלנות אין קץ, התמדה ואחריות (תכונות הדרושות גם למשקיע הממוצע). אם אתם לא עונים לקריטריונים האלה, חבל לכם על הזמן.

נושא נוסף שכדאי לקחת בחשבון הוא העניין הכלכלי. אמנם מחירי הבונסאי מגוונים ויכולים להתחיל מ-30 שקלים לעציץ קטן עם צמח צעיר, אך התמכרות לעניין יכולה לגרוע מחשבונכם מאות שקלים כל חודש.

הבונסאי מגיע עם שורת אביזרים מיוחדים הכוללים משפכים מוזרים בעלי זרבובית ארוכה, שייחודם הוא בזי-רזוף חלש של מים, מזמרות מיוחדות, מטאטא זעיר, ועוד כיד הדמיון הטובה עליכם, כולם יבוא אורגינל מיפן. זה אולי לא ממש חובה ואפשר בהחלט להסתדר בלי, אבל זה עושה חשק וקשה, קשה לעמוד בפיתוי.

כמעט כל זן של עץ או שיח יכולים לשמש לגידול כבו-נסאי. הצמחים המתאימים ביותר הם מינים היוצרים גזע מעובה, או כאלו שגזעיהם נוטים להיסדק או להתעקל בקיצור בעלי יופי ייחודי וכן מינים בעלי עלים, פרחים ופירות קטנים, כדי שישמר קנה המידה. בארץ מומלץ להתחיל עם זית או ערער. הכוכבים הבלתי מעוררים כאן הם מינים מקומיים כמו הדס, ברוש, רימון, אורן ורוז-מרין, אבל אפשר גם פיקוס בנימיני, מיריקה ואחרים.

צמחים שנחשבים עקומים ולא יפים במשתלה יכולים להיות בונסאי נפלא. ניתן להשיג עצים ושיחים כאלו במשתלות מסחריות לצמחי נוי וגינון.

לא פחות חשוב הוא המיכל. היפנים, כנראה, אף פעם לא היו משוחרי האמרה "אל תסתכל בקנקן...", הם אומ-רים: הסתכל ועוד איך. המיכל צריך ליצור הרמוניה בצו-רה, בטקסטורה ובצבע. הצמח והמיכל צריכים להשלים אחד את השני. קיימות טכניקות שונות לעיצוב העץ, ותקצר כאן היריעה מלפרט את כולן. קיימות שתי תפי-סות עיקריות עיצוב חופשי וטבעי, כמעט ללא התערבות פעילה. ועיצוב פעיל ורצוף באמצעים שונים ובסגנונות שונים הכוללים עיצוב ענפים בעזרת חוטי תיל, קילוף קליפת הגזע ועוד.

רק למי שבנוי לזה

כיצד תטפל בבונסאי שלך? פשוט מאוד. הבונסאי הוא כמו בן אדם, צריך לטפל בהם עם הלב, חשוב מאוד למקם אותם במקום מוגן מתנאים סביבתיים קיצוניים כמו שלג או שמש יוקדת. שגרת יומכם תכלול השקיה סדירה, הרחקת ענפים שהתייבשו, דישון וגיזום כל ענף ועלה החורגים מהצללית הכללית המתוכננת לצמח.

היות והבונסאי נמצא במיכל שטוח בעל נפח מוגבל חשוב מאוד לבדוק יום יום את לחות הקרקע. בקיץ בד"כ צריך להשקות מדי יום ובאזורים יבשים אף מספר פעמים ביום. את המצע צריך לחדש פעם בשנתיים ולשתול שוב את הצמח באותו עציץ או בעציץ חדש גדול יותר. חשוב לזכור שהתנאים בהם חיים הצמחים במיכלים שונים מאי-לו בהם הם חיים בטבע לכן הם הרבה יותר עדינים.

לא מפתיעה העובדה שגם הבונסאי וגם הטמגוצ׳י מקו-רם מאותה תרבות. שניהם דורשים התעסקות יומיומית אינטנסיבית. הבונסאי, כמו הטמגוצ׳י, תלוי לחלוטין באדוניו. הוא גדל במיכל שטוח ולא באדמה ולכן אספקת מזון, השקיה, גיזום העלים והענפים וטיפול בשורשים – הכול תלוי בבן האדם. כבר שמעתי על מוכרים שליבם נצבט מצער עת מכרו יצירת בונסאי לאדונים שלא נראו ראויים לתפקיד רם המעלה. לפיכך, אם אין לכם נכונות להשקעה יומיומית בעץ שלכם פשוט ותרו על הרעיון מלכתחילה.

בונסאי באינטרנט

פורום הבונסאי הישראלי בפורטל תפוז:
http://www.tapuz.co.il/tapuzforum/main/anashim.asp?forum~710
חוג הבונסאי הישראלי:
http://bonsaiclubs.com
אתר בונסאי באנגלית הכולל כתבות מאירות עיניים על ההיסטוריה של הבונסאי, טיפול, קניה וכל מה שחשקה נפשכם:
http://www.bonsaisite.com
עוד אתר נהדר:
http://www.bonsaiweb.com
משתלת הבונסאי מיניגן, השייכת לחברת אגרו-נוי, ליד מיני ישראל:
http://www.agro-noy.com/minigan

לייעוץ ניתן להתקשר ל: 08-9254966

מוניטין

רוצה להיות

מפיקי הסרט המתהווה בכי-כובה של הזמרת אשלי סימפסון נאלצו לשנות את שמו לאור תבי-עה של יצרנית בובות קנדית. האישה, רובין דיויין, טוענת כי השם Wannabe הוא סימן רשום ברשותה כבר 20 שנה, ועם כל הכבוד לשירה של סימפסון באותו השם, צריך לשנות או לשלם. כותרת העבודה החדשה של הסרט היא Undiscovered, על שם שיר אחר של סימפסון.

מינו מחפשת נפט

לדני, אחותה של קיילי מינו, הוצ-עה חלטורה מש-תלמת במיוחד: הופעה במסיבת יום הולדת של נסיך ערבי, עבור חצי מליון ליש"ט. צהובון הדיילי סטאר הבריטי טוען כי מינו שוקלת בחיוב רב, היות שבהחלט מדובר בהרבה כסף תמורת מעט עבודה.

משחזרים את באך

ג׳ושוע ריפקין, מלחין אמריקאי ופרשן נחשב של יוהן סבסטיאן בך, השלים את היצירה האבודה של המלחין שנמצאה בעיזבונו של הפסנתרן היפני צ׳יאקו הארה, שנפטר ב-2001. מדובר ביצירה המכונה "קנטטת החתונה BWV 216", שבאך חיבר לכבוד חתונת ביתו של פקיד מכס גרמני ונעלמה למשך 80 שנה. ריפקין שיחזר את החלקים האינסטרומנט-לים החסרים ביצירה, תהליך שתיאר כ"הרכבת דינוזאור מעצם אחת".

היום יום הולדת

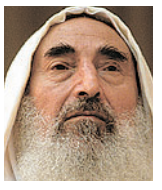

ב-22 במרץ 1886 נולדו הקומיקאי צ׳יקו (לאונרד) מרקס, אחד מהאחים מרקס. היום ב-1931 נולד השחקן הקנדי ווילאם שטנר, המוכר יותר בתור "קפטן ג׳יימס טי. קירק" מסדרת "מסע בין כוכבים" ו-17 שנה מאוחר יותר הגיח לאוויר העולם אנדרו לויד ובר, אייל תיאטראות ואחד ממלחיני ומפיקי מחזות הזמר המצליחים ביותר בעולם. המיוזיקל הראשון של ובר, שנולד בלונדון למשפחה מוסיקלית, היה "יוסף וכתונת הפסים המשגעת", שכתב ב-1967 עם התמלילן טים רייס, והפך ללהיט שעדיין ממלא קופות של תיאטראות ברחבי העולם. בין שאר יצירותיו המפורסמות נמנות "ישו כוכב עליון" (1971) "אווייטה" (1974) "קאטס" (1981) "פנטום האופרה" (1986) "אספקטים של אהבה" (1989) ו"שדרות סאנסט" (1993). רבות מהיצירות עובדו גם לעיבודים קולנועיים, שלא כולם שחזרו את ההצלחה הבימתית. ב-22.3 הלכו לעולמם הסופר, הפילוסוף, המשורר, המדען והמחזאי הגרמני יוהן וולפגנג פון גתה, מחבר "פאוסט" ו"יסורי ורטר הצעיר" (1832) ומנהיג הפלג הדתי של החמאס, השיח אחמד יאסין, שחוסל בכיסאו לפני שנה בדיוק.